

Naš List

Neodvisno politično glasilo za Slovence

Izhaja vsako soboto: ako je ta dan praznik, pa dan poprej. Velja za celo leto 5 K, za pol leta 2 K 50 v. — Naročnina se plačuje vnaprej, na naročbe brez istočasno vposiane naročnine se ne ozira. — Posamezne številke po trafikah po 10 v.

Z mesečno prilogo
Slovenska Gospodinja

Uredništvo in upravnništvo je v Kamniku, kamor naj se izvolijo pošiljati dopisi, naročnina in reklamacije. Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi se računajo trispotna petit-vrsta po 14, 12 in 10 v. za 1-, 2- oz. 3krat, za večkrat izdatno znižane cene.

Vsebina: Nova država. — Bodočnost Slovanov. — Pesnik Anton Aškerc in akad. društvo Slovenija na Dunaju. — Iz Slov. Kmetke Neodvisne Stranke. — Političen pregled. — Štajersko: Razno. — Koroško: Razno. — Primorsko: Razno. — Kranjsko: Razno. — Podlistek: Figaro.

Nova država.

(Preobrat v habsburški politiki. — Volilna reforma in narodnostna vprašanja. — Kako so reševali taka vprašanja do zdaj. — Temelj države v svobodi vseh narodov. — Federativna unija. — Lega ob Dunavu.

Habsburška monarhija ni nikdar razumevala potreb časa. Na Ogrskem je opirala svojo vladu na prevlado enega naroda, v Avstriji na predprave posameznih stanov in ne manj na privilegije nemštva. To je bila modrost njenega vladanja, zato ni čuda, če se je pričela zdaj podirati. Treba je bilo reforme in krona je našla na Ogrskem v silobranu pravo pot: bližanje k ljudstvu, v Avstriji pa so stopili na to pot narodi sami.

Časi, ko se je opirala vlada na vojaštvo in svoje uradnike, so davno minuli. Naziranje, da je ljudstvo zaradi kralja, se je obrnilo. Videli smo na Škandinavskem, kako lahko se je zgodilo, da je prišel kralj ob svoj prestol; absolutna vlada ruskega carja je že davno samo prazen sen; Anglija, v marsikaterem oziru vzor moderne države, je sicer kraljevina, a njen kralj ni nič drugega, kakor sredstvo, v katerem vidi poveljčan Anglež sebe samega: kralj služi kraljevini samo še kot pomp! Ljudstvo, demokracija stopa z mogočnimi koraki na svetovno pozorišče, in kar ni danes z ljudstvom, je zapisano poginu. Kralji so se pričeli tresti za svoje prestole in iščejo stikov s tistimi sloji narodov, ki so bili do zdaj vedno prezirani, vedno tep-

tani, ki so jih poznali samo tedaj, kadar je bilo treba plačati davke in oditi v vojsko.

Opirali so se nekdanji vladarji na svoje grofe in barone ter na visoke cerkvene dostojanstvenike, ali danes so postale tudi te opore nezanesljive in nevarne. Po vzgled hoditi drugam bi bilo nepotrebno, ker imamo v naši monarhiji sami za to vse polno primerov. Kaj mislijo pri nas razni knezi Švarcenbergi in ogrski magnatje, je vendar vsakomur jasno. Madžare je razvadila krona sama, slabost naše državne polovice jim je dajala pogum, medli odpor nemadžarskih narodov jim je lajšal pot, da so se povzpeli do današnje prevzetnosti, ki je zrastle v zadnjih treh letih tudi vladarju preko glave. In še danes dela ozki stik raznih ogrskih politikov s tujimi vplivnimi močmi, zlasti pa z romunskimi in italijanskimi, marsikateremu Habsburžanu sive lase. 76letni vladar na prestolu, prestolonaslednik najbolj zoprna oseba vsem Ogrom in mnogim Avstrijem — kdo bi ne imel spričo takih dejstev svojih pomislekov?

Ali tudi pri nas — in prav v zadnjem trenutku — je prodrlo na najvišjem mestu spoznanje, da je vendarle umestno, zamenjati vlogo gospodovanja z vlogo vsaj navideznega vodstva, podobno, kakor je na Angleškem: republika s kraljem na čelu...

Prvi korak k temu je bil storjen, ko se je izrekel vladar za volilno reformo na Ogrskem. In če je dovolil ogrski kralj demokratizacijo za onostransko državno polovico, se tudi avstrijski cesar ni mogel upirati dolgo temu za tostransko polovico. Bivši ministerski predsednik Gauč je sicer dejal lani v septembru, da bi pomenjalo razširjenje volilne pravice na vse sloje popolni preobrat države in da je vsled tega volilna reforma, ki jo je priznal vladar za Ogrsko, neizvedljiva pri nas, ker bi zahtevala prej rešitev narodnostnega vprašanja — ali mož ni stopal tedaj po pravi poti. Ljudstvo je revoltiralo in

demonstriralo po Dunaju in po vseh drugih mestih, prvič se je smela pokazati zdaj na ulici rdeča zastava kot vidni znak pravic terjajočega ljudstva, pred dunajskim parlamentom sta zavihrali naenkrat mesto običajnih cesarskih standard ljudski in niti Gauč, niti vojaštvo, niti kdo drug ni bil več kos naraščajoči reki, ki je pretila vse uničiti, vse poplaviti, kar bi se ji stavljalo na pot...

Suvereno ljudstvo je stopalo mogočno naprej. Kar je dovolil ogrski kralj, je storil tudi avstrijski cesar, nekdanji Savel na ministerskem stolecu se je prelevil v vernega Pavla.

Res je izpremenil Gauč v zadevi volilne reforme korenito svoje naziranje, in treba ni bilo prej niti rešitve „narodnostnih vprašanj“. Kako si je tudi mislil bivši ministerski predsednik to rešitev? Brutalno prepustitev nemških narodov v Avstriji nemški zagrizenosti in slično izročitev nemadžarskih narodov Madžarom na Ogrskem, kakor je do sedaj? Ali ni razpadla nad tem že vsa monarhija? Ali pa rešitev od „zgorej“, kakor se je to pri nas do zdaj vedno delalo? Le zgornjih deset tisoč?!

Res je, da stojimo na pragu preporoditve naše monarhije, in volilna reforma tu kakor tam ni drugega kot sredstvo, ki omogoči prenovljenje. Kajti brez ljudstva ni mogoče rešiti narodnostnih vprašanj: če je treba operirati človeka, vendar ne posadimo na operacijsko mizo njegove suknje.

Kako in kdaj se rešijo ta vprašanja — od tega je odvisna moč in blagostanje monarhije, ugodna rešitev utegne utrditi Habsburžanom prestol, ki je tako zelo trpel v zadnjem času, zlasti pa vsled krize na Ogrskem.

Habsburška monarhija v smislu italjanske in angleške kraljevine ali francoske republike bi bila utopija, prazne sanje. Pri nas, kjer ne živi samo en narod, ampak najmanj devet različnih, z lastnim jezikom in lastnimi navadami,

Figaro.

Stritarjevo slavlje smo brez večje nezgode srečno preživeli. Prekrstili smo Špitalske v Stritarjeve ulice, poslušali smo godbo in petje, naši govorniki so govorili, naši literati pisali, in tako smo kulturno zopet napravili velik korak naprej. V ostalem ostane vse pri starem, to se pravi: naši umetniki bodo mrz in glad v tujini tudi še nadalje lahko trpeli, kar je pa pravih umetnikov pri nas, ki se razumejo na pravo ars vivendi, ti si bodo pa pomagali, kakor so si znali doslej. Verjemite, da prav dobro!

Tudi slavelj jim ne bode manjkalo, malikovalcev je še mnogo na Slovenskem, in prvo, kar bi storili naši veljaki, če bi jih kronali za ljubljanske kralje, bi bilo, da bi si hitro dali kovati denar s svojimi podobami in s primernim napisom, in celim imenom. Samo Ivan I. bi ne zadostovalo, ker bi potem ne vedeli, ali je to liberalen ali klerikalen denar. Moralo bi že npr. biti določeno, kdo je pravi kralj, ali dr. Ivan Tavčar, ali dr. Šusteršič. Sicer bi se pa gotovih

velmož kraljevanje hitro spoznalo že na tem, da bi takoj nastalo nebroj procesov radi razlajenja novega veličanstva. Ta čut za crimen laesae majestatis je pri nekaterih naših prvoboriteljih tako senzitivno izražen, da kar diši po tistem parfumu, katerega rabi vsak — parvenü. In v takih razmerah se ni šaliti! Če nisi npr. Nemec ali klerikalec, preganja te tak brutalen polubog na vse načine — posebno če si njegov podanik in si tako nesrečen, da si le za en sam las odvisen od milosti njegove.

Vse to pa dobremu Slovincu nič ne škodi — vsak narod je namreč vreden tiste usode, katero si je znal priboriti. Če pri nas občudujemo takšno gospodo, potem je umevno to, da kraljuje z bičem nad nami. In če udarci bole, kaj za to? Saj nismo bili Slovenci še nikoli v zadregi za — fraze in ko nam je umrl kak „oče slovenskega naroda“, poiskali smo si drugega, ali pa kako drugo narodno maskaro, pred katero se plazimo v prahu in ji poljubujemo kvedre. Zato pa so naših mogotcev prestoli še trdni, posebno ker so podprti s težkimi, v bojih za „narod“ priborjenimi denarnimi vrečami, in ker je pri nas še mnogo rodoljubov v mestih

in v rovtah, ki verjamejo trdno v vse tiste „kristalnočiste značaje“, kar nam jih rodi naša socialna omejenost in naša rathimija.

Ta omejenost in lenoba vlada žal po celi Slovenski — klerikalci pravijo, da so tega krivi liberalci, liberalci pa sploh nič ne pravijo. Ne mogo namreč; ker niti informovani niso, kako stoje stvari. To pa stoji, da je okolica Ljubljanska jako inferijorna; skoraj gotovo zato, ker upliva nanjo ljubljanska — inteligenca.

Ta inteligenca — oficijelno namreč mislim — ima — naj reče kdo kar hoče — svoje ideale. Ona občuduje „Slov. novo prešo“ in hodi v cirkus Buffalo Bill. S tem je preskrbljeno za njeno duševno hrano. Kdor stori kaj več, bere še Karla Maya, ali igra domino in gleda „das kleine Witzblatt“. V predpustu gre tudi proti vstopnini v „Union“ in pride zato drugi dan v „Narod“ — zastonj. Najbolj inteligentni pa se klanjajo damam, igrajo lawn tennis, nosijo komate mesto ovratnikov, dajo se pod nosom briti, študirajo nacionalno ekonomijo na dotah svojih plesalk in govore spoštljivo o bogovih. Za pikanterije so nedostopni; pri koncertu kake „šir-ha-širien“ zevajo, pri Maliču pa proučujejo

ni na tako državno obliko niti misliti. Kajti kakor je potreboval francoski, italjanski, angleški, španski . . . narod svojo lastno državo, ki je vladal sebe in krepil s tem svojo in svojega vladarja moč, kakor je bila za razvoj teh narodov neobhodna popolna svoboda v vsakem oziru, kakor je izrastla politična moč Italije še le z narodno okrepitvijo Italjanov, kakor se je zgodilo to v Nemčiji in drugod, tako se mora zgoditi tudi v habsburški monarhiji. Zistem, ki so ga vzgajili Habsburžani — vodstvo v Avstriji Nemcem, vodstvo na Ogrskem Madžarom — mora pasti: ne zahteva tega padea samo politična okrepitev monarhije, ampak tudi interesi vladarske hiše. Vsi narodi silijo danes izpod te krone — Nemci pod rajh, Madžari pod svojo krono, Lahi pod Italijo itd. — in tudi če ne polagamo v te težnje vse važnosti, vendar je res, da so nezadovoljni vsi narodi, vsak si želi če že ne drugam, pa vsaj drugače. Ti narodi, ki rujejo in revoltirajo neprestano, ker ne dobe potrebne prostosti, ker se jih davi za grlo in izroča močnejšim v izkoriščanje in teptanje, postanejo, če jim je dana svoboda, iz najbolj nezadovoljnih in kroni najbolj nasprotujočih elementov njena največja in živa opora.

V prostosti in svobodi narodov leži temelj države, bodočnost Habsburžanov.

Monarhija v tem smislu, kakor jih vidimo drugod, pa ni samo utopija, pri nas nekaj nemogočega, ampak naravnost smrt državi sami. Spraviti vse te različne vsem plemenom pripadajoče narode pod eno odejo — ali ne kaže današnji položaj monarhije dovolj nevzdržnost takih razmer?

Nele da so pravni čuti različnih narodov različni, da se razlikujejo vsi medsebojno po jeziku, šegah in navadah, ne samo da je n. pr. življenje in naziranje slovenskega naroda povsem različno od nemškega, vsak narod ima tudi življenske interese druge in drugačne. Kar je torej za Slovence neobhodno potrebno, nam ubijejo Nemci, kar je pogoj za vsak razvoj Hrvatov, jim onemogočijo Madžari itd. — kako in odkod naj vzraste tu moč države? Težnje narodov niso, postaviti se na višjo kulturno, gospodarsko in politično stopnjo, ampak preprečiti to, kar rabi drug za svoje življenje. Plašč narodnosti je postal Nemcem pri nas in Madžarom na Ogrskem krinka, za katero se je skrivalo vse brutaliziranje, vse preganjanje, vse ubijanje, vse izkoriščanje in vse zasramovanje tujih narodov! Kaj že nismo pretrpeli Slovenci v Avstriji, Slovaki na Ogrskem itd.! Nemški jezik pri nas in madžarski na Ogrskem ni sovražen od drugih narodov samo vsled tega, ker je pomenjal jezik naroda s posebnimi predpravami, ampak ki je bil — kakor je dejal letos eden poslancev — jezik krvnika, jezik rablja. Imenovati se danes „naroden“ je postalo že neprijetno ime, ki se ga skrbno izogiba vsak resen politik, ker je pomenjalo to pri nas le ščuvanje,

na nemških pevkah — žensko vprašanje. Tudi v gledišče hodijo, ter se ondi divijo Cankar-Krpanovi kobili in globokoumnosti dobrih kupletov. Na šentpeterskem predmestju nobeden ne stanuje.

Ni se torej čuditi, če gre vse tako, kakor gre, in kakor mora iti. Čudno bi le bilo, če bi bilo drugače. In da še dolgo ne bo, je gotovo. Na tistih par smešnih ljudij krog „Našega Lista“ in „Naših zapiskov“ se vendar zrel slovenski politik ne bo oziral. Potrka se na hlače, da zapoje srebrniki in pravi: žlahta smo mi! Uboga Slovenska! Žlahta imaš, nič boljše nič slabše ne, kakor jo ima tvoja severna sestra — žal, da tudi nimaš svojega Daszynskega!

Morda še pride. Dotlej pa si dovolimo napisati še kako pohlevno vrstico, nam v veselje, vam pa v žalost nad tako izprijeno in „prevzetno“ mladežjo. Kdo ve, ali se bo navzlic vsi maščevalnosti vaši kedaj poboljšala?! Morda, morda na starost — a tedaj bo že na poti — hvala bogu — zopet druga, nova, silnejša mladina. Mi pa je ne bomo ugonabliali, in je ne ubijali, kakor delate vi z nami, ampak pozdravimo jo z jasno besedo in odprtim srcem: Mladost je moč, mladost je sloboda, mladost je — vse!

le preganjanje. Veliki kulturni pomen te besede je bil potisnjen v stran, in pod njegovim okriljem je prihajalo tiranstvo!

Ves vladni aparat tu in tam je trpel, hiral nad tem, hiša monarhije se je pričela podirati. Narodnostno vprašanje so reševali le privilegirani stanovi, ki so bili nekdanje omejeni le na nekaj sorodnih rodbin, nikdar pa niso bili poklicani k rešitvi tega vprašanja tisti, ki se jih je to vprašanje v prvi vrsti tikalo, narodov samih, ljudstvo.

Zato ne more biti danes naš klic nič drugega, kakor proč s tem režimom, proč z dualizmom, proč s predpravami stanov in narodov. Če so spoznali tudi na najvišjem mestu, da je greh in hudodelstvo, zlo in krivica, varovati privilegije posameznih stanov, posameznih oseb še nadalje, morajo priti tudi do spoznanja, da je ravno tako zadnji trenotek, da se razbi-jejo predprave, ki jih uživajo nekateri narodi! Enakosti stanov bo morala slediti tudi enakost narodov. Vsak človek ima pravico, odločevati v svojih vprašanjih sam, narodu kot celoti, kot skupini ljudstva, pa naj to ne bo dovoljeno? Kdo je tako hlapčevski vzgojen, ki bi ne videl, da tako ne pojde in ne sme iti več naprej?!

Svobodo narodom bo drugi korak demokratizacije v naši monarhiji. Vsak narod odločuj o vseh svojih vprašanjih sam — in v tem tiči preosnova monarhije v zvezno državo, v federativno unijo.

S tem se okrepi vsak narod zase, in zato bo močna tudi celota. Danes pa je naša monarhija kakor človek, ki ima zdravo samo eno roko in nogo, vse drugo pa je na njem gnjilo in razpada. Če ozdravimo in oživimo vse njegove ude, bo tudi ta človek iznova oživel, razvil se bo, postal čil in svež, krasnejši kakor je bil kdaj prej.

Moč naše države leži v narodih, ker jo tudi narodi tvorimo. Kdor ubija njene dele, slabi in podira državo, kdor krepi narode, nas dela močne in sposobne za one naloge, ki nas vežejo ležeče ob Dunavu, ki nam kaže pot na Jutrovo, v zanemarjeni orient.

Bodočnost Slovanov.

Lani smo priobčili na tem mestu članek, v katerem smo govorili obširneje o Rusiji in o Slovencih. Eden naših naročnikov, drugače vsega spoštovanja vredna oseba, ki uživa med gotovimi krogi velik ugled, nam je hotel, kakor smo zvedeli nekaj mesecev kasneje — dotično številko vrniti, ker smo strogo obsojali carizem in povdarjali, kako naivni so tisti Slovenci, ki iščejo in pričakujejo vstajenja Slovanov v carju. Zopet drug — njegovo ime je znano tudi v slovenskem slovstvu — nam je izrazil svoje začudenje nad onim člankom po dopisnici. In kaj tako hudega smo napisali?

Dejali smo tedaj: ruski absolutizem je smrt drugemu Slovanstvu. In dalje smo zapisali sledeče: „Ruski absolutizem je edino le sovražnik vsake svobode in Slovincem ni treba pretakati solz, če mu bo morda kdaj odzvonilo. Če nam bo prišlo kdaj od kod kaj moralne zaslombe, bo to iz Rusije le tedaj, kadar bo svobodna in prosta absolutizma . . . Zmaga ruske revolucije bo izpremenila tudi vzhodno obliko nemške države (Polabski Slovan). Edino le zmaga svobode v Rusiji bo omogočila apeliranje na pomoč pri največjem slovanskem plemenu. Dotlej pa bo vse tako apeliranje in ves ta bolni panslavizem, rusofilstvo in slovanofilstvo le največja, da ne rečemo: zelo naivna utopija, ki jo uporablja naš nasprotnik pač v agitatorične namene, v resnici pa se ji smeji.“

Tako lani, dne 18. marca.

In danes se omejujemo samo na dejstvo, ki se je prigodilo minulo sredo v ruski dumi. Znan ruski profesor Kavalevski je predlagal ob viharjem odobravanju vseh poslancev, duma sprejmi v adresi na carja tudi točko, ki bi izraževala njeno prizadevanje, oživotvoriti mednarodno mirovno zvezo vseh Slovanov.

K temu dostavljamo še sledeče:

Grof Džiduški je predlagal v avstrijskem Poljskem klubu, ko sta izrazila iste misli prej tudi dva državna poslanca dr. Dobošinski in Gižovski, da naj se izpremeni § 18 klubovih pravil tako, da bodo smeli poleg članov galiskega deželnega zbora, šlezjskega in bukovinskega prisostvovati klubovim sejam na Dunaju ne samo člani pruskega deželnega zbora in člani poljskega kluba nemškega državnega zbora, ampak tudi člani poljskega kluba peterburške dume.

Več o tem hočemo govoriti prihodnjič.

Pesnik Anton Aškerc in akad. društvo Slovenija na Dunaju.

Slovensko akademsko društvo Slovenija na Dunaju nam je poslalo sledeča pisma s prošnjo, da jih natisnemo. Mi objavljamo stvar v poslani obliki edino le zaradi tega, ker nam je znano, da pridejo v javnost, tudi če jih odkloni naše uredništvo, ali pa uredništva Domovine, Edinosti in Slovenskega Naroda, in sicer v mesečniku, ki ga izdajajo visokošolci narodno radikalne struje. Z ozirom na to se nam je zdela odklonitev tem neumestnejša. Svoje misli pa pristavljamo koncem pisem.

Na Dunaju dne 17. maja 1906.

Slavno uredništvo!

Prosimo, blagovolite priobčiti takoj v prihodnji številki Vašega cenjenega lista sledeče:

„Slov. Narod“ je v svoji številki z dne 5. t. m. priobčil vest, da je pesnik Anton Aškerc odložil častno članstvo akad. društva „Slovenije“ na Dunaju.

Da zve slov. javnost o motivih, ki so dovedli g. Aškercu do tega koraka, priobčujemo v naslednjem brez komentarja njegovo tozadevno pismo:

Ljubljana, 24. III. 1906.

Gospodu predsedniku akad. društva „Slovenije“ na Dunaju.

Ob mojem tozadevnem 50letnem oziroma 25letnem jubileju m. januarja mi je čestital „Triglav“, ni pa tega bila storila „Slovenija“, čije častni član sem tudi že kakih 15 let.

Ne gre se tu za čestitanje samo ob sebi. Pаметen človek o takih stvareh ne govori in se ne zmeni za to, katera privatna oseba mu je poslala po pošti ali po telegrafu par lepih fraz in katera ne.

Gre se le za razliko med ravnanjem „Triglavovim“ in „Slovenijinim“.

Gospode odbornike Vašega društva smatram za olikane može in si torej ne morem misliti, da bi me bili ignorirali iz pomanjkanja kurtoazije.

Slišal sem, da je „Slovenija“ spremenila svoja pravila in s tem svoj program ter si moram misliti, da me je društvo prezrlo iz načelnih razlogov, da se ne strinja več s tendenco mojega peresa. To je popolnoma interna stvar „Slovenije“, ki mene nič ne briga.

Samo to je, da sem jaz potem primoran izvajati iz razmerja, ki ga zavzema proti meni društvo, svoje načelne konsekvence.

Zato Vas prosim, da sprejmete nazaj častno diplomu, ki Vam jo danes vračam ter da me črtate iz imenika častnih članov „Slovenije“. Nočem, da bi morda moje ime kako kompromitiralo sedanjo „Slovenijo“.

Ne gre se za razžaljeno častilakomnost, nego samo za načela.

Z odličnim spoštovanjem bivam Vaš vdani

A. Aškerc m. p.

Z ozirom na to je poslalo društvo vsled soglasnega sklepa občnega zbora g. Aškercu naslednje pismo:

Vaše blagorodje!

Občni zbor akad. društva „Slovenije“ je sklenil sporočiti Vam, da društvo nikakor ni pustilo brzoglavke povodom Vaše 50letnice iz „načelnih razlogov“, ker nimamo nikakega

povoda obsojati smeri Vaših pesnitev; tudi ne presojamo sloven. pesnikov edino le s stališča njih tendence, oziroma oblike, ampak glede njih celotnih zaslug za narod.

Z ozirom na ostale motive, ki so Vas privedli do tega koraka, pa jemljemo Vaše pismo na znanje.

Ob enem Vam naznanjamo, da smo primorani sodb o celi zadevi prepustiti slov. javnosti, ker se je stvar brez naše krivde že spravila v javnost in se skušala proti nam javno izrabljati na ustanovnem zboru narod-radikalnega akad. društva „Adrije“ v Pragi.

Za odbor akad. društva „Slovenije“ na Dunaju: F. Mravljak, t. č. predsednik; Agnelletto, t. č. tajnik.

* * *

Akademiki enega izmed sedmih slovenskih visokošolskih društev se obračajo torej do slovenske javnosti z apelom, ki zveni kakor klic: obsodite Aškerčev korak! Vstopil se je človek z grehom v svojem srcu in pokazal s prstom na svojega bivšega prijatelja, da bi premotil s tem javnost in odvrnil krivdo od sebe!

Anton Aškerc, eden najneustrašenejših bojnikov za svobodno misel na Slovenskem, je bil izvoljen pred 15 leti častnim članom Slovenije. Častna člana tega društva sta med drugimi tudi Ivan Hribar, župan ljubljanski in dr. Ivan Tavčar.

Izvršile pa so se tekom let precejšnje izpremembe v Sloveniji. Društvo je sprejelo nov program, ki ga je prinesla narodno-radikalna struja, kot prva večja skupina, ki je obsojala liberalizem na Slovenskem. Baš iz nezadovoljnosti nad liberalnimi voditelji se je porodil narodni radikalizem. To je njegovo rojstvo in njegova zasluga in obenem že tudi njegov padec.

Ko se je zaznal preobrat v Sloveniji, je pokazala za ta korak nekaj zanimanja tudi javnost, vsaj v toliko, da sta napadala novo strujo precej ljuto Gabrščkova „Soča“ kakor Slovenski Narod, katerega urednik je bil dr. Tavčar, častni član Slovenije!

Na vsak način pa je bilo stališče raznim častnim članom zelo mučno, tako da so nekateri celo pričakovali, da vrnejo prizadeti svoje diplome. Vendar do tega ni prišlo, dasi je ob raznih prilikah povdarjal kuriozum, da so častni člani Slovenije tudi možje, ki so zdaj po izpremembi njenega programa njeni glavni načelni nasprotniki.

Prav vsled tega ni bilo Aškerčevo postopanje v tem slučaju ne samo docela korektno, ampak tudi popolnoma upravičeno. Čestitala mu niso letos k njegovemu slavlju samo društva, katerih častni član je on, ampak tudi mnogi zasebniki, razni listi vseh slovanskih narodov itd., izostala je samo Slovenija. Vsled dejstva, da so pisali tedaj vsi javni listi o Aškerčevi 50letnici že nekaj dni naprej, je torej vsakdo vedel za ta dan, in popolnoma umljivo je, da si je tolmačil Aškerc — ki mu je res vse drugo prej mar kot nečimurnost in častihlepnost — ravnanje Slovenije ob tem dogodku na način, ki ga utemeljuje v svojem pismu.

Toda kaj mu je odgovorila na to Slovenija? Mesto da bi se opravičila, mu naznanja, da jemlje njegovo pismo na znanje z ozirom na „ostale motive“. Kaj pa je to: ostali motivi? Aškerc navaja vendar samo en načelni motiv — in o tem pravi Slovenija, da ni opustila čestitanja iz tega vzroka. Torej če ni bilo tega vzroka, vendar ni kazalo drugega, kakor stvar poravnati na prav tako dostojen način, kakor je bila podana Aškerčeva zahvala za častno članstvo!

Nekaj povsem novega je tudi, da presoja Slovenija slovenske pesnike poleg njih celotnih (!) zaslug za svoj narod tudi s stališča njih tendence oziroma oblike. In umetniški svet je sodil do sedaj pesnika po njegovi ideji, nikdar po tendenci, še manj po — obliki! In tega mnenja bi morala biti tudi Slovenija, ki ni nikdar zamudila povdarjati, da je prav tako protiklerikalna kakor protiliberalna: samo naši liberalci in klerikalci sodijo namreč umetnika po njegovi — tendenci!

Kako se je izrabil ves dogodek proti Adriji v Pragi, nam ni znano; ako pa se je zgodilo to

s trditvami, ki ne odgovarjajo resničnemu položaju, je dotičnike prav tako strogo obsojati.

Kakor nam poročajo, ni sprejel Aškerc poslanega mu pisma, ampak ga vrnil neodprtega Sloveniji. Če je mislil Aškerc, da si prihrani s tem bridko razočaranje, se je zelo motil. Postavila ga je mladina celo na zatožno klop in eden iz njih srede je povzdignil svoj glas v brezmejni drznosti in si dovolil predlagati, naj se izroči njegova diploma — Puklu!

Mislimo, da ne bo zdaj Aškercu težko, odpustiti.

Ali in kako misli popraviti Slovenija svoje postopanje v tej zadevi, nam ni znano, zdi se nam pa, da vemo, na kateri strani stoji slovenska javnost.

*

(Od merodajne strani se nam javlja, da je pač naročil odbor Slovenije enemu svojih članov, naj brzojavno čestita Aškercu, da pa je dotičnik na to pozabil. Torej nam je gorej objavljeno pismo Slovenije na Aškerca tem manj razumljivo. Ali pa?)

Iz Slov. Kmetske Neodvisne Stranke.

(Nekaj o shodu klerikalne stranke na Visokem in o občinskih volitvah v Šenčurju nad Kranjem.)

Kakor je iz svoječasnih poročil v „Domoljubu“ znano, se je ta list prav nesramno zaganjal v zgornjo, to je Neodvisno Kmetsko Stranko občine Šenčur, ko je ta pri zadnjih volitvah l. 1902. porazila spodnjo, zares klerikalno stranko. Imenoval nas je liberalce in nam očital lažnjivo, da smo se mi sami tako imenovali. Res je bilo takrat v časnikih, da je zmagala liberalna stranka, toda mi nismo za to odgovorni, kaj sporoči ta ali oni časnikom in šteje našo zmago — drugam. Seveda „Domoljub“ in „Slovenec“ ne vesta, da je bilo nekoliko pozneje v „Gorenju“ pojasnjeno, da nismo liberalci, temveč neodvisni, samostojni kmetje, ne pa kaki kimovei. Tudi pred sedanjimi volitvami so nas proglasili za liberalce in nam obetali vže naprej popolen poraz, kar pa se, hvala Bogu, ni zgodilo.

Da bi zbegali kmete še bolj in jih dobili na svojo stran, so sklicali na dan 6. majnika t. l. javen shod na Visoko, kateremu je kar meni nič, tebi nič, predsedoval g. I. Zabret, predsednik kat. pol. društva za kranjski okraj.

Navada pa je, da voli na javnem shodu zbrano ljudstvo predsednika shodu iz svoje srede, ne pa da bi se kak posameznik kar sam na svojo roko ali pa na povelje gg. dr. Lampeta in Brešarja vsilil za predsednika!

G. Zabret je ob otvoritvi shoda sicer obljubil dati vsakomur besedo, da pove svoje misli svobodno in neovirano, da pa ni držal dane besede, nas ni smelo osupniti.

Govorili so na shodu zbranim kmetom, katerih je bilo približno 200, med temi pa gotovo dve tretjini neodvisnih kmetov, g. dr. E. Lampe, pod imenom „Kalimir“ znani Brešar, župnik iz Velesovega, in župnik Kalan iz Zapog, torej sami „pravi kmetje“, ki pouče lahko druge o teh in onih kmečkih potrebah.

Neodvisni kmetje bi bili z lahkoto razgnali shod na vse štiri vetrove, toda obnašali so se dostojno in mirno, tako da se je celo „Slovenec“ v št. 104. z dne 7. maja 1906 izrazil, da so se vedli izobraženo, kar pomeni zanje korak naprej. Hvala „Slovencu“ za to čast!

Seveda pa ne omeni „Slovenec“, kako neolikano in surovo so se vedli njegovi pristaši, ko se je oglasil Jakob Kozelj, neodvisni kmet iz Olševka. Neobhodno potrebno bi namreč bilo, da bi svetoval svojim pristašem ustanovitev nadaljnjih izobraževalnih društev!

Neodvisni kmet Kozelj je želel v začetku svojega govora vsem navzočim mir in slovo, katerih dveh danes med nami ni, in pokazal s prstom na činitelja nemira in sovraštva g. „Kalimirja“, župnika Brešarja.

Ko pa je hotel „Domoljubove“ lažnjivosti dokazati navzočim in vprašal, če sploh izmed vseh navzočih kmetov kdo ve, kaj je v pravem pomenu besede „liberalec“ in „klerikalec“, ter

povedati kmetom nekaj resnice, so se zbal na-vzoči duhovniki, dali svojim pristašem znamenje za odhod in jeli upiti in kričati nad Kozeljem, kolikor se je dalo. Pri tem surovem nastopu sta se odlikovala tudi dva kranjska suplenta!

Na to je odvezel Zabret Kozelju besedo in zaključil shod.

Ko sem vprašal po končanem shodu Kozelja, kaj je mislil govoriti, mi je povedal, da nič drugega, kakor o sledečih točkah:

1.) O kmetski neodvisnosti, torej kmet za-se;

2.) o volilni reformi;

3.) o izpremembi v upravi zavarovalnic;

4.) o užitninskem davku, in sicer v tem smislu, da naj se vino zadaca takoj pri prešanju, da ne bodo samo kmetski reveži pili vino zadacano, temveč tudi bogataši, duhovniki in pa samostani;

5.) o uravnavi Kokre;

6.) o škodi po toči in nje posledicah.

Ker ni imenoval župan pri oklicu kraja volitve, se je preložila prvotno na dan 26./4. in 27./4. 1906 napovedana volitev na dan 8., 9. in 10. majnika t. l.

Delalo se je na obeh straneh krčevito; toda kmetska neodvisna stranka je delala samo z dovoljenimi sredstvi in odkrito, klerikalna seveda zopet s prižnico in spovednico.

G. „Kalimir“ je prestavil celo že napovedani misijon, da se je zamogel udeležiti volilne borbe tem močnejše.

Volitev se je izvršila sledeče:

I. 8. maja je bila volitev podžupanov za vseh pet podobčin, in so bili izvoljeni sami pravi neodvisni možje, pa ne kakšni kimovei;

II. 9. maja se je vršila volitev v III. razr., kjer je zmagala neodvisna kmetska stranka z vsemi 7 kandidati z večino 133 glasov;

III. pri volitvi 10. maja je zmagala neodvisna stranka v II. razredu z vsemi kandidati z večino 30 glasov, v I. razredu pa si je priborila 5 kandidatov, klerikalna dva, toda tudi moža poštenjaka.

Odbili smo torej srečno ljuti napad klerikalcev na našo lepo občino in smo bili ter ostamo zvesti svojemu geslu: „Kmet za kmeta“, ter smo in bomo še vedno slovensko katoliško narodni kmetje, toda neodvisni in samostojni.

Eden neodvisnih.

Niževstrijška.

(Poraz liberalcev.) Pri dunajskih občinskih volitvah II. razreda so propadli liberalni kandidatje na vsej črti. Vseh 48 klerikalnih kandidatov je prodrlo. Celotno židovski del mesta, Leopoldstadt, je dobil klerikalne občinske svetnike. Da je poraz liberalcev tako proti pričakovanju, ima največ vzroka v tem, ker se prizadeti voditelji niso lotili nobenega dela. Pred šestimi leti je glasovala četrtina volilcev za liberalne kandidate, letos niti več desetina. Lueger in njegovi gardisti so od te zmage veselja pijani.

(Dunajski občinski svet) šteje 165 članov in se deli politično tako: Luegerjeva klerikalna stranka 139 članov, napredni klub 16, socialno demokratični 7, izven klubov 3.

Galicija.

(Kmetje za volilno reformo.) V raznih krajih Galicije je agitacija med kmet-skim ljudstvom za splošno in enako volilno pravico zelo razširjena. Dan na dan se vrše javni ljudski shodi. Ogorčenje proti zlahti je splošno.

Ogrsko.

(Zveza nemadžarskih narodov.) „Magyar Hirlap“ poroča, da se je doseglo združenje zastopnikov narodnostij v ogrskem državnem zboru. Rumuni, Srbi in Slovaki ustanove samostojen političen klub, ki bo vložil samostojno adresso na vladarja in povzročil debato, da obrne nase splošno pozornost.

(Izid volitev.) Pri otvoritvi zbornice naj objavimo še razmerje posameznih strank. Od 413 mandatov odpada 240, torej absolutna večina, na neodvisno (Košutovo) stranko, 74 na

ustavno, 30 na (klerikalno) ljudsko, 1 na novo, 1 na socialno stranko; Sasi imajo 12, Srbi 4, Rumuni 14, Slovaki 8 mandatov, kmečka stranka 1, izven stranke je 7 poslancev.

(Otvoritev zbornice.) Na ponedeljek je bila ogrska zbornica z novimi poslanci otvorena. Zgodilo se ni nič posebnega.

Hrvatsko.

(Sabor.) Hrvatska ima v budimpeštanski zbornici 40 svojih zastopnikov, ki jih voli iz srede svojega sabora. Pri volitvah, ki so bile koncem minulega tedna, so bili izvoljeni samo kandidati združene opozicije. Madžaron ni nihče prodr. Takoj, ko je bil izid razglašen, vstal je ban grof Pejačević ter izročil predsedniku kraljevo pismo, s katerim se saborsko zasedanje odgodi. Predsednik je zaključil sejo s pozdravom: „Na svidenje v kratkem, da nadaljujemo delo za ustavno svobodo Hrvatske!“ Položaj je postal skrajno kritičen, ki se more rešiti na dva načina: Ali ban odstopi ali pa se sabor zopet razpusti.

Črna gora.

(Turki in kristjani. Spopad) Turki so napadli pred nedavnim troje kristjanskih vasi, zapalili hiše, pobrali imetje in onečastili kristjanske žene. Kakor poročajo zdaj iz Cetinja, so se zbrali možje teh treh vasi in poiskali Turke na svojem domu. Osveta je bila strašna: 15 Turkov je ubitih, 23 ranjenih. Od kristjanov ni nihče ubit, le nekaj jih je lahko ranjenih. Nato so zažgali turške vasi in zasledovali bežeče Turke.

Rusija.

(Delovanje dume.) Adresa na carja je bila izvanredno hitro gotova. Zadnje branje se je vršilo celo ob štirih zjutraj, samo da bo adresa prej gotova. Adresa zahteva med drugim davke, ki jih niso plačali kmetje za lansko leto, črtati; da je dati kmetom toliko zemlje, kolikor je neobhodno potrebno, da žive; nadalje da je razdeliti vladna, cesarska in cerkvena zemljišča med kmetstvo ljudstvo; ravno tako svet veleposestnikov. Adresa je bila v tem smislu enoglasno sprejeta. Odsotnih je bilo samo šest poslancev. Predsednik je dobil nalogo, predložiti carju adresno.

(Predsednika dume car ne sprejme.) Potem ministrstva je naznanil car, da adrese ne sprejme iz roke predsednika dume, ampak le, če jo predloži duma uradnim potom, kakor vse druge stvari. Duma se je temu uklonila poudarjaje, da se ne gre tu za formo, pod katero sprejme car adresno, ampak za njeno vsebino. Kakor znano, zahteva adresa tudi pomiloščenje političnih kaznjencev.

(Proti dumi.) Na dvoru skuša vplivati na carja posebna struja, ki bi rada dosegla, da bi bila duma siloma razpuščena in bilo razglašeno nad Peterburgom in drugimi mesti izjemno stanje.

(Črnogorski knez in car.) Poročali smo že, da je poslal carju med drugimi tudi črnogorski knez Nikola svoj pozdravni brzojav k otvoritvi dume. Car se je zahvalil knezu na tem pozdravu na zelo presrčen način, kar je napravilo zlasti v Črnigori zelo dober utis in nova upanja.

Italija.

(Ministrska kriza.) Italijanska zbornica je zavrгла dnevni red, ki ga je predlagal minister Sonnino, kot predsednik kabineta. Iz tega je izvajalo Sonninijevo ministrstvo svoje posledice in odstopilo. Kralj je demisijo sprejel in poveril Giottiju nalogo, da sestavi novo listo ministrov. Obenem se je posvetoval kralj z raznimi državniki zaradi krize.

Francija.

(Poraz klerikalcev.) Zdaj ko so končane tudi ožje volitve, je šele poraz klerikalcev prav očividni. Nade papeža Pija X., da vendar zmagajo klerikalci in obnove konkordat z Vatikanom, so se torej docela izjalovile. A ne samo to: poraz klerikalnih krogov je celo tako velik, da niso tega celo niti njih nasprotniki pričakovali. Poleg tega so podlegli pri volitvah skoro vsi njih glavni voditelji. Protiklerikalni poslanci so vzeli klerikalnim okrog 60 mandatov. Moč-

nejša kakor kdaj prej bo v novem zasedanju — ki se prične dne 1. junija t. l. — tudi frakcija socialnih demokratov, ki bo štela 56 članov. Klerikalni krogi so vsled svojega poraza in zmage republikancev zelo poparjeni.

Anglija.

(Volilna pravica za ženske. Pri angleškem ministrskem predsedniku je bila minule dni ženska deputacija, ki jo je spremljalo štiri-deset poslancev. Šlo se je zaradi volilne pravice ženskam. Ministrski predsednik je odgovoril, da naj potrpi ženstvo samo malo časa še in vse bo storjeno, da dobe tudi ženske pravico, oddati svoj volilni listek.

Štajersko.

Zbrani zaupniki slovenskega učiteljstva na Štajerskem dne 24. majnika t. l. v Celju so enoglasno sklenili: Učiteljstvo oddaj ob državnozbornski volitvi za V. kurijo dne 29. t. m. svoj glas Ivanu Rebeku, ključarju v Celju.

Volitve v peti kuriji bodo letos v znamenju boja. Dr. Korošec se je takorekoč vsilil za kandidata in naši poslanci so ga hoteli v svoji veliki ljubezni do urednika Slov. Gospodarja oktroirati volilcem. Res je, da so se odbori raznih katol. političnih društev izrekli za dr. Korošca. Ali mi vemo, kdo komandira pri teh. Kakor se zljubi dr. Korošcu in njegovim privržencem, tako bi pa moralo biti. Kdor ne voli tako, tega zadene anatema. Toda mi si ne damo predpisovati: tega morate voliti, če ga ne smatramo sposobnim. Vemo, kaj pomeni Korošec v spodnještajerski politiki. Kranjskega klerikalizma nočemo pri nas, če ga pa gotovi merodajni gospodje hočejo po vsej sili uesti — dobro. Mi se ne bojimo tega boja in ta nam bo v toliko lažji, ker vemo, da je spodnještajersko ljudstvo v pretežni večini napredno misleče. Povemo na ves glas: Korošca nočemo!

Volilni okraj za V. kurijo obsega tele kraje oz. okraje: Celje, Vransko, Gornji grad, Laško, Šoštanj, Slovenji Gradec, Konjice, Ptuj, Ormož, Sv. Lenart, Rogatec, Šmarje, Brežice, Kozje, Sevnica, Ljutomer in Gornja Radgona in ima vseh volilcev 62.499. Pred devetimi leti je štel ta okraj 71.062 volilcev.

Izid volitev v V. kurijo je bil leta 1901, ko je kandidiral župnik Josip Žičkar: od vseh volilcev, katerih je bilo 62.499, jih je prišlo na volišče le 9860, torej približno 16 od 100. Ti volilci so glasovali za volilne može, ker so bile tedaj volitve še indirektno. Vseh volilnih mož je bilo 639. Ti so oddali svoje glasove kakor sledi:

za Žičkarja	396 glasov
za nemškega kandidata	189 "
za soc. dem. kandidata	54 "
	639

Pri volitvah v letu 1897 je bil izid sledeči: od vseh volilcev, 71.062, jih je volilo 13.809 (približno 20 od 100) 646 volilnih mož, ki so oddali svoje glasove tako:

za slovenskega kandidata	484
za nemškega	64
za soc. dem.	98
	646

Iz tega vidimo, da je narastlo število glasov za nemškega kandidata tekom štirih let od 64 na 189, in kako bo zdaj?

Kandidata za IV. kurijo. Za četrto kurijo v celjskem okraju, katere državnozbornski mandat je po smrti Berkse izpraznjen, so proglasili svojo kandidaturo prof. Vrtovšek, dr. Povalej in Roš.

Ljudskošolske počitnice. Velike počitnice na ljudskih šolah se bodo razširile od šest tednov na dva meseca. Obenem se bo tudi čas istih premestil, in sicer od 16. julija do 15. septembra. Vsled tega se bo na vseh šolah brez izjemno začelo vsako šolsko leto 16. septembra. Šole, na katerih se je pričelo tekoče šolsko leto pretečeno jesen, bodo bržkone že letos po novem redu t. j. 16. julija zaključene.

„Štajerc“ v Pušcavi. Med oboževalci ptujskega „Štajerca“ se nahaja tudi P. Goričan

p. d. Smolekov. Marsikaj bi lahko napisali o njem, toda rajši molčimo, ker je vendar upati, da spozna naš Goričan krivo pot, po kateri hodi. Tudi posestnica Repnik ima baje Štajerca. Ali bi se ne naročila rajši na take liste, ki so res slovenski in niso izdajalski? Pozivljemo tudi nekega kmeta v Sp. Kumenu, da vrne „kroto“, če tudi mu jo pošiljajo zastonj. Imena še nočemo povedati, ker je bil mož vsaj do sedaj še vedno naš pristaš. Štajerca prejema nadalje nekaj kamnolomskih delavcev: to so torej oni „kmetje“, ki jim pridiguje Štajerc! Mi pa vemo, da ni Štajerc nič družega, kakor Judež, ki je izdal s poljubom Krista za trideset srebrnikov. Torej proč s takim listom, zamenjajte ga s poštenimi slovenskimi!

Trdovraten pristaš
slovenske stranke.

Občinski odbor trga Gornjigrad je v svoji seji z dne 20. t. m. sklenil, da pozdravlja z neomejenim zaupanjem kandidaturu č. g. Andreja Voduseka, župnika iz Vojnika za državnega poslanca V. kurije, ker bi edino njegova izvolitev jamčila za boljšo bodočnost Slovenskega Štajerja.

Begun. Iz garnizije v Slov. Bistrici je pobegnil neki dragonec, ki se že nad tri tedne skriva po Pohorju, ne da bi ga mogle vojaške oblasti in orožništvo zasačiti.

Ne vedrite pod drevjem! Ko se je vračala neka ženska iz Malega Tinja od božje službe, jo je dobila huda ploha, zato je šla pod bližnje drevo vedrit. Tedaj pa je treščilo v drevo s tako silo, da je bila uboga ženska takoj mrtva.

Huda toča. Po nekaterih krajih celjske okolice smo fmeli v minulem tednu dva dni zapored hudo nevihto. Toča je pokrila po nekod zemljo po tri prste visoko. Zlasti so prizadeti vinogradi v okolici Sele. Ker je ljudstvu tod ves vir dohodkov le vinograd, je prebivalstvo vsled toče tembolj usmiljenja vredno.

Požar. Pogorelo je gospodarsko poslopje gostilničarja Brišnika v Braslovčah. Kako je nastal ogenj, še ni znano.

Alkohol — vzrok smrti. 12. t. m. zvečer je šel 29letni Juri Brence iz Dobrenje na Štajerskem po železniški progi proti Pesnici. Ker je bil nekoliko pijan, ni zapazil tovrnega vlaka, ki je prisopihal tisti čas po tiru. Stroj je zgrabil Brenceta, ga podrl na tla, in mu odtrgal obe nogi, levo roko pa zlomil. Prepeljali so ga sicer v bolnico v Maribor, a je mož drugi dan umrl.

Koroško.

Protest. Katoliško-politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem je odposlalo c. kr. železniškemu ministrstvu in koroški deželni vladi odločen protest proti sklepu celovškega občinskega sveta, ki je zahteval, da ne sme napraviti vlada na novi državni železnici od Celovca do Bistrice v Rožu dvojezičnih napisov, češ da bi taki zanesli prepir med prebivalstvo in kalili mir v deželi.

Sad utrakvističnih šol. Zadnji Mir piše: Po naključju nam je prišla v roke sledeča spaka: „Libe Kattri ih lassen dir Schön grissen biget noch dir schlecht oder gut mir get gut Libbe Kattri ih bin noch nicht Bolibe dindlein segen bidu pist ih schlisse meinen schlechten schreiben wittigot mit got.“ — Res čast šoli in učitelju, posebno pa gospodu Pallatu!

Mnogo hroščev se je pokazalo letos zlasti okrog Velikovca. Vsled poziva velikovškega županstva so šle vse ondotne šole na lov na te škodljivce in so jih res mnogo ugonobile, tako n. pr. so jih otroci naše „Narodne šole“ sami nabrali štiri in pol vreče. Korenito bi se pa ta škodljivi mrčes le odpravil, ako bi n. pr. občine za vsako vrečo hroščev dale gotovo plačo. Tako bi ubogi ljudje si nekaj prislužili in kmetom bi se res izdatno pomagalo.

Novo šolo so pričeli zidati v Vovbrah. Stala bo, kakor se pripoveduje, okrog 25.000 K.

Hranilnica in posojilnica v Velikovecu je imela v lanskem letu za 617.752 K 77 v. denarnega prometa. Posojilnica šteje blizu 600 zadrušnikov. Za zadrušnike nabavi zavod še en čistilni stroj za žito.

Surov učitelj. Nemčurski učitelj Tarman v Slovenjem Plajberku pretepa otroke nad vse surovo in je pred kratkem nekega 7-letnega učenca tako premlatil, da si je moral iti zmvat kri in da mu je potem ušel domov. Zakaj ni postal Tarman mesar ali mlatič ali drvar? Ta bi bil lahko razbijal, kolikor ima moči; da si je pa izvolil učiteljski stan, pa ni bilo pametno, ker so danes neke postavbe, da se otroci ne smejo tako silno pretepati.

Iz steklenice za pivo — možnar. V Št. Rupertu pri Celovcu si je par dečkov hotelo privoščiti veselje streljanja z možnarji. Nabasali so prazno pivovo steklenico z vapnom in vodo in steklenico trdno zadelali. Hitro se je čul razpok in nekemu 11letnemu fantu so priletele v lice kapljice vrelega vapna ter koščki steklenice, tako da zgubi najbrž vid.

Celovski mestni zastop je protestiral proti nameščenju slovenskih uradnikov na novi železnici. Sploh so koroški Nemei vsled tega vsi iz sebe. Prišel jim je na pomoč tudi graški Tagblat.

Vojaški nabori. Na celem Koroškem je bilo letos potrjenih v vojake izmed 6162 domačinov, ki so prišli na nabor, 1486 mladeničev. Izmed teh jih je 1272 odločenih za stalno službo, 214 pa nadomestnih rezervnikov. Izmed 347 tujcev je bilo potrjenih 74.

Primorsko.

Protest na namestništvu. Zdi se, da misli železniška uprava postaviti na postajah pri sv. Ivanu in v Rocolu izključno italijanske napise. Proti tej nakani sta na željo svojih volilcev zastopnika II. in III. okraja, dr. Rybař in dr. Slavik, protestirala na namestništvu ter zahtevala, da isto odredi potrebno, da se prepreči taka nečuvana krivica proti naši narodnosti.

Novo pogodbo z vlado je podpisal Lojd. Glasom te pogodbe ostane sedež Lojda še nadalje v Trstu, dalje prejme večje letne podpore, mora zgraditi tekom dvanajstih let novih ladij, ki bodo imele skupno najmanj 120.000 ton, že tekom petih let (do 31. decembra 1911) pa mora biti v službi novih ladij za najmanj 60.000 ton. Nasprotno se je zavezal Lojd, da ustanovi posebni rezervni zaklad, iz katerega pokrije izgube pri bilanci — te izgube kažejo letos svoto 1.190.144 kron — da se hoče ozirati pri prevažanju v prvi vrsti na avstrijsko industrijo, da ne sme naročati nobenih potrebščin v tujini brez izrecnega privoljenja trgovinskega ministrstva, da hoče revidirati vsake dve leti svoj tarif, ravno tako mora vsako zvezo z drugimi družbami naznaniti trgovskemu ministru, ki ukrepa v tem oziru popolnoma po svojem preudarku.

Kitajci v Trstu. Kitajsko odposlanstvo, ki se poučuje o evropskih razmerah, se je mudilo tudi pri nas. Kitajci so se pripeljali iz Dunaja. Spremljajo jih odlični avstrijski diplomati, častniki in tehniki. Tajnik je princ Lui, general Ian in drugi, vsi iz Pekina. Obiskali so ladjedelnico sv. Marka in Lloyda. Kitajce je spremljal podpredsednik namestništva Schaffgotsch.

Velikanska mina. V Sesljanu so razstrelili veliko mino, v katero so vložili 12.500 kg smodnika in 2300 kg dinamita. Razstreljenega je okoli 200.000 tonelat materijala, ki ga uporabijo za zasipanja morja v novi luki pri sv. Andreju v Trstu.

Samomor častnika. V Trstu se je v postelji ustrelil poročnik Ljudevit Görig.

Pod voz je padel. 55letni Andrej Škorjanc v Trstu je pijan divjal z vozom po mestu. Pri tem je zgubil ravnotežje, padel pod voz, kolesa so mu zdrobila desno nogo, pa tudi drugače se je težko poškodoval. Prepeljali so ga v bolnico.

Pretep vzrok smrti. 60-letni Jožef Nabergoj iz Vipave in 33letni posestnik Matevž Sever iz Predlovene pri Kopru sta se v Trstu začela pretepati zaradi nekega denarja, ki ga je bil Nabergoj Severju dolžan. V pretepu je Nabergoj padel po tleh in se pri tem udaril na glavo, da so se mu vsled tega možgani pretresli in da je umrl v bolnici, Severja pa so aretovali. — V Kopru so se za velikonočne praznike stepili vojaki, ki so bili na dopustu, s civilisti.

Pri tem je bil ranjen z bajonetom neki Nikolaj Štefe. Zdaj je Štefe umrl v tržaški bolnišnici.

Grozna smrt. Motovunski posestnik Luka Midorf je gnal na večer svojo mlado in plašljivo kravo napajat. Pri tem si je ovil konopec, na kateri je bila krava privezana, okoli roke. Nankrat se je krava splašila in je vlekla nesrečnega gospodarja za seboj po ostrem kamenju, da se mu je obelila vsa koža z glave in je vsled tega v strašnih mukah umrl. Njegova smrt bodi opomin vsem, ki imajo opravka s takimi stvarmi.

Navihana Primorka. V Gorenji vasi nad Škofjo Loko so prijeli orožniki 18letno Marijo Kendo iz Crkne zaradi goljufije. Premetena goljufica je hodila po župniških in pripovedovala, da je bila usmiljena sestra v bolnici, kjer je stregla bolnikom, zdaj pa da je odšla iz bolnice in nabira darov za reveže.

Kranjsko.

„Vstop mladih v liberalno stranko“. S tem se označuje zadnji čas v slovenski javnosti dejstvo, da sta vstopila dva sotrudnika Našega Lista v liberalni odbor. Pečali so se s tem najprej klerikalci, potem Naši Zapiski, zdaj zopet Rdeči Prapor. Kar so pisali klerikalci, za to se nismo zmenili, ker je bil namen dotičnih vrstic vendar preprozen; kar so pisali Naši Zapiski, bi stalo prav tako lahko v Našem Listu, ker ni v onem članku prav nič smerem našega uredništva nasprotujočega; kar pa je pisal zadnji petek Rdeči Prapor, je tako nejasno, da dobi vsak čitatelj tistih vrst utis, kakor da so vstopili res vsi „mladi“ v liberalni odbor. Iz dejstva, da je priobčil dr. Ravnihar v Našem Listu pojasnilo, zakaj sta z dr. Novakom vstopila v odbor nar.-napr. stranke, je napravil Rd. Prapor verzijo, češ Naš List odgovarja, Naš List priznava itd. Ured. Rdečega Prapora je brezdvomno toliko poučeno o dejanskem položaju, da ve prav dobro, da nima Naš List sam v tej zadevi ničesar odgovarjati, ničesar priznavati, ker ni iz njegovega uredništva nihče vstopil v liberalni odbor niti je to voljan storiti v bodočnosti. Če pa je dalo natisniti naše uredništvo dr. Ravniharjev članek, ni storilo s tem ničesar drugega, kakor to, kar je naš princip: ne gledati dogodkov v naši politiki zgolj z enostranskega stališča, ampak dati vsakomur na prosto, da izrazi svoje misli — kdor jih zna pač tako stvarno, kakor je storil to dr. Ravnihar v svojem članku. Če ni polemiziralo naše uredništvo z dr. Ravniharjevo izjavo, s tem ni rečeno, niti da se z njo strinja, niti da ima bodisi v kateremkoli oziru vezane roke. Morda je bilo dr. Ravniharjevo tolmačenje opozicije res malo „advokatski“, kajti da si je mislil on opozicijo kot skupino v liberalni stranki stoječo, je bilo ne samo Našim Zapiskom in Rdečemu Praporu, ampak tudi še marsikomu drugemu novo. Da niso bili vsi v opoziciji tega mnenja, pa se je pokazalo jasno s sklepom, ki je bil sprejet tudi z dr. Ravniharjevim glasom, da se konstituirajo „opozicija“ kot frakcija narodnih demokratov z lastnim programom. Ta program postane kmalu tudi širši javnosti znan s tem, da izide glasom soglasnega sklepa v Našem Listu. S tem je menda dovolj jasno povedano, da nimamo z liberalci ničesar skupnega, če pa sprejmejo oni naš program, niso pokazali s tem drugega, kakor da imajo voljo, pomagati nam pri delu; če ga pa ne sprejmejo — kar se pokaže prav kmalu — bo predložen ta program zaupnikom na jesenskem shodu kot minoritetni votum, in nikjer ni zapisano, da bi moral biti sprejet. Saj mi lahko čakamo — čakanje je dostikrat najmočnejše revolucionarno orožje. Kako stališče (v taktičnem oziru) pa hoče zavzemati k vsemu temu Naš List, je odvisno od političnega razvoja; da ne more izpreminjati svojih političnih načel in smeri, je jasno kakor beli dan. O.

Pisatelj Jos. Stritar. V Ljubljani so obhajali te dni sedemdesetletnico slovenskega pisatelja Jos. Stritarja. Lepo je, da mu je posvetil Slov. Narod dolg uvodnik, zlasti ker je znano, kako velik nasprotnik takega pisanja, ki ga bereš vsak dan v Sl. Narodu, je ravno Josip Stritar. Sicer pa vemo, v kak namen se je rabilo slovesnost.

† Ljubljanski prošt Kulavice. Minulo nedeljo so pokopali v Ljubljani dr. Jan. Kulavica, stolnega prošta. Dan poprej ob sedmih zjutraj je nenadoma zgubil zavest. Prišedša zdravnika sta konstatirala krvavenje možganov. Ob štirih popoldne je bil že mrtev. Pokojnik je bil rojen l. 1838. v Podgradu na Dolenjskem. Za mašnika je bil posvečen l. 1862. Od l. 1869. do l. 1885. je bil dvorni kaplan na Dunaju in ravnatelj avgustineja, potem pa je prišel v Ljubljano kot kanonik in semeniški ravnatelj ter končno l. 1902. postal prošt.

Slovenec in Slov. Narod. Slovenec z dne 19. t. m.: „S proštom dr. Kulavicom je izgubila ljubljanska škofija enega najplemenitejših duhovnikov, živečega z vso verno za svoj poklic. Kjer je deloval, povsod je zapustil trajne sadove svojega zvestega truda. Kaj lepo in v blagodejnem soglasju z željami in nameni sedanjega knezoškofa glede prave izobrazbe duha in srca v semenišču se je trudil, da se je bogoslovcem živečim pod njegovim vodstvom nudilo res vse, da bi mogli živeti čednosti in vednosti. — O njegovem čistem značaju, o njegovem preblagem srečanju bi se dalo napisati marsikaj prelepih črtic.“ — In Slov. Narod z dne 19. t. m.: „Dr. Kulavice je odločno obsojal delovanje duhovske stranke na Kranjskem. Njegov klerikalizem je bil podoben vinu, kateremu se je prililo mnogo vode. Zato je tudi zlasti odločno obsojal početje škofa Jegliča. Prošt Kulavice je vedno čital „Slov. Narod“. Sicer ni bil nazorov, katere zastopa naš list, odobral pa je, da ožigosamo ekscese prenapetih duhovnikov in zlasti je brezpogojno odobral našo vojno proti škofu Jegliču. Kadar smo kaj pisali proti škofu, se je navadno izražal: „Še premalo ga dajejo; še preveč mu priznavašajo“. Prošt Kulavice nas je celo podpiral in lahko rečemo, da je bil prošt Kulavice indirektni sotrudnik našega lista. S posredovanjem neke dame smo namreč izvedeli za marsikako zanimivost iz škofije. Vse se je čudilo, odkod to vemo, duhovniki so vohunili tod in tam, a nihče ni slutil, da je to, kar smo pisali, povedal prošt Kulavice omenjeni dami. Seveda je prošt dobro vedel, kako vlogo igra dotična dama in moral je biti s tem zadovoljen, ker ji je slej kot prej zaupal.“

Umrl je 22. t. m. g. Josip Jeglič, ravnatelj „Gospodarske Zveze“ v Ljubljani.

Razstava v Londonu. Te dni sem prejel od svojega prijatelja, trgovca v Londonu pismo, v katerem mi piše med drugimi tudi tole: „Preteklo soboto se je tukaj otvorila v Earl's Court avstrijska razstava. Bil sem prvi dan tam; skoro vse dežele so zastopane, le od Kranjske ni ne duha ne sluha. Ljubljana še spi; na Kranjskem nimate časa delati za blagor dežele in naroda, liberalna in klerikalna stranka gledata samo, kdo bo prvo „rolo“ igral, za napredek dežele se pa nikdo ne zmeni. Gotovo ve vsakdo, da je kupčija in denar prvo, kar mora imeti vsaka dežela, čas je pa tudi velik in zelo važen faktor, vi pa čas tratite, kolikor je mogoče. Lahko bi bila Kranjska postavila tu en paviljon; ta bi ne stal veliko, in razstavila naj bi bila kranjske izdelke ter fotografije znamenitih krajev in tako privabila tujcev v deželo. Razstava je prav lepa, Dunajčani so razstavili svoje najboljše izdelke, češka industrija ima veliko lepote, ki so dotedaj v Londonu še neznane, Poljska, Tirolska in Solnograška napravijo s svojimi izdelki zelo prijeten utis na obiskovalce razstave. Vstopnine je bilo prvi dan gl. 6. Londonski župan je otvoril razstavo, zvečer je bil banket v paviljonu dunajske restavracije, v kateri se je točilo izborna dunajsko pivo.“ — Prosim Vas, gospod urednik, blagovolite sprejeti to pisemce v svoj cenjeni list, komentar pa naj si napravi vsakdo sam. F.

Bojkot Koslerjevega piva. V nedeljo se je vršil v Ljubljani velik javni ljudski shod. Glavni govornik Etbin Kristan je povdarjal najprej razvoj in vzroke štrajka v Koslerjevi pivovarni in povdarjal brutalno nastopanje te tvrdke napram štrajkujočim delavcem, ki je vse odpustilo. Etbin Kristan je končal približno tako: „Organizirano delavstvo je ohladilo kotle

Koslerjeve tovarne — zdaj bode pa to delavstvo teh kapitalistov ošabnost in trmoglavost ohladilo z bojkotom na njih pivo in na pivo „Zveze“ (t. s. pivovarne Göss, Reiningshaus in Dreher). To pravico imamo, da vsak zahteva od gostilničarja drugo, ne pa Koslerjevega piva in pridružiti se mora delavstvu v tem boju tudi naše slovensko meščanstvo. Podpirajmo rajši tisto domačo pivovarno, ki daruje del svojega dobička v narodne namene, mesto da bipodpirali — nemškutarsko pivovarno bratov Koslerjev. A naš bojkot bo šel po vseh deželah, kjer imamo organizirano delavstvo! Predlog Kristanov glede bojkotiranja Koslerjevega piva je shod enoglasno sprejel. — Pri tej priliki naj iznova povdarjamo, da odkloni slovensko občinstvo vsako drugo pivo, ki ni izdelano v slovenskih ali vsaj slovenskih pivovarnah!

Svoji k svojim in klerikalci. Na Viču pri Ljubljani prično zidati novo cerkev. Tisti klerikalci, ki vedno trdijo, da so edino le oni res slovensko narodni, so pokazali to narodnost s tem, da so prepustili zidanje te cerkve sredi slovenskih dežel neki nemški tvrdki iz Grada.

Vilharjev spomenik bo stal pred postojnsko šolo. Kameniti temelj Vilharjevemu spomeniku postavi po naročilu odbora Ivan Zaharija iz Nabrežine.

Shod slovenskih potovalnih učiteljev s Kranjskega, Primorskega in Štajerskega se je vršil 6. t. m. v Postojni. Izmed 11 potovalnih učiteljev jih je prišlo 9 k shodu, dočim sta bila dva službeno zadržana. Namen shodu je bil, dogovoriti se o stanovski organizaciji južnoavstrijskih kmetijskih potovalnih učiteljev v svrhu izboljšanja njih gmotnih razmer in dvigovanja njih ugleda. Shod, ki je bil pripravljen, je sklenil sprejeti v organizacijo vse južnoavstrijske: slovenske, hrvatske in italijanske kmetijske potovalne učitelje, ki jih je 27. Zaradi končnega dogovora se je sklenilo sklicati shod vseh teh učiteljev v drugi polovici meseca junija v Zader. Sprejela se je tudi resolucija, da naj se z vsemi silami podpira namera ustanoviti državno zvezo vseh avstrijskih kmetijskih učiteljev. Končno je shod tudi sklenil, da naprosi gospoda državnega in deželnega poslanca graščaka ter ravnatelja Frančiška Povšeta, ki je bil med prvimi južnoavstrijskimi kmetijskimi in obenem potovalnimi učitelji, da sprejme mesto zaščitnika nad nameravano organizacijo.

„Naš humor“ je bil svoječasno „Slovenskemu Narodu“ toliko na poti, da se je obregnil — vanj. Poslužili smo mu že takrat s primernim odgovorom, in ga tudi opozorili na izvrstni humoristični list „Oso“, katero izdajajo gospodje pri Sl. N. Danes mu poklanjamo kritiko, katero je prinesla „Österreichische Rundschau“ o liberalnem humorju. Tamkaj se namreč najde zapisano o „Osi“, „da stoji pod vsako literarno kritiko“ — kako nadležno!

Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani 172. vodstvena seja se je vršila dne 16. maj-

nika 1906 ob 3. uri popoldne v družbinah prostorih „Narodnega doma“. Navzočni: Tomo Zupan (prvomestnik), Luka Svetec (namestni prvomestnik), dr. Ivan Svetina in Ivan Šubie. Svojo odsotnost sta opravičila Ivan Murnik in svetovalec za družbine stvari Anton Porekar. Imenovala se je druga učna moč za deško družbino šolo pri sv. Jakobu v Trstu. Ko so se še rešile nekatere nujne notranje zadeve in se je zagotovilo nekaj knjig kot podpora dvema ustanovljenima ljudskima knjižnicama, je zaključil prvomestnik ob 1/2 6. uri sejo. Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda. V Ljubljani, dne 19. majnika 1906.

Izveček iz poljedelskih poročil. Da, da, vročina! Če me je kdo v preteklem vročem poletju vprašal: kaj bi, posebno pri delu na polju, proti hudi žeji storil, tedaj sem mu priporočil, kar s tem vsem mojim bralcem priporočam; poizkusil je in se mi zahvalil za dober svet in se nadejam, da bode marsikateri bralec teh vrstic, čeprav samo v mislih, storil isto, ako poskusi sam. — Vzemi, sem mu rekel, liter vode, primešaj ji jedno polno žlico, približno 15—20 gramov „Frankovega“ pridatka k kavi, kate-rega ima tvoja žena itak v kuhinji, in kuhaj to dobrih 5 minut, potem postavi ta prevretek na stran za 5 minut, da se ščiti, na to pa odliv prevretka postavi v klet, da se shladi (če ti bolje ugaja, lahko prideneš nekoliko sladkorja) in ga vzemi potem v steklenici s seboj na polje. — Najbolje je, če steklenico zagrebeš na kakem senčnatem prostoru, potem bode ta okrepčujoča pijača ostala dolgo časa hladna. — Ako si žejen, popij precejšnji požirek tega mrzlega „Frankovega“ prevretka in čudil se bodeš, da te žeja ne bode zopet nadlegovala dolgo časa. — „Frank“ torej ni samo najboljši pridelek k kavi, ker kot tak je itak splošno poznan, temuč tudi prav primerno sredstvo za žejo.

Na prodaj je hiša z vrtom in gozdom

četrť ure oddaljeno iz Kamnika. Proda se tudi posamezno. Cena za hišo in vrt 1000 kron, za gozd 700 kron. — Natančnosti se poizvedo pri g. Mat. Jeraju, županu v Podgorji pri Kamniku.

Brezskrbno
družinsko srečo garantira najvažnejša knjiga o preoblagodarjenju z otroci. Z nad tisoč zahval. pism poslila diskretno proti 90 v. v avstr. poštah znamkah ga. A. Kaupa, Berlin S. W. 296 Lindenstrasse. 50.

„Naš List“
Zahtevajte

5 kron in več zaslužka na dan!

Iščejo se osebe obeh spolov, ki bi pletle na naših strojih. — Preprosto in hitro delo vse leto doma. — Ni treba znati ničesar. Oddaljenost ne škodi nič in blago prodamo mi.

Družba pletilnih strojev za domače delavce
Tom. H. Whittick & Co.
Praga, Petrske námesti 7—254.
Budapešta, Havas utca 3—254.

slo. Heiman.

Cenjenim gospodinjam
priporočamo najtopleje
pravi : Frankov: pridelek k kavi
kot najboljši kavni surogat,
izdelovan iz tozemskih surovin
v domači tovarni
Henr. Franeka sinov
v Zagrebu.

Varstvena znamka.

Ces. kralj. privil. tov. za kav. sur.
16. grud. 1890, št. 13120.

D. X 7371 Mx. 081. J. W. L.

6dlikovana
v Parizu s častnim
križcem, diplomom in
zlato medaljo.
Patentirana
v 30 državah.

Einzig. Schutzmarke

Streha prihodnosti!
Cementna zarezna strešna opeka
iz portland-cementa in peska
Praktična! Lepa!
Trpežnejša in bolj lahka streha, kakor iz vsake druge vrste strešnih opek iz ilovice.
Edini izdelovatelj za Kranjsko:
Janko Traun
izdelovatelj cementnih na Glincah
pri Ljubljani.

Tri goldinarje velja poštni zabojček brutto 5 kilo (okoli 50 do 60 kosov) **toaletnega mila (odpadkov)** lepo sortiranega z vijoličnim, rožnim, heliotrop, mošusovim, šmarničnim, breskvinim itd. duhom.
Razpošilja proti povzetju podjetje Manhattan Budapešta, VII. Bezeredy ul. 3.

Zakonito zavarovano.
Vsako ponarejanje in ponatiskovanje kaznjivo.
Edino pravi je
Thierryjev balzam
le z zeleno znamko z nuno.
Staroslaven, neprekosljiv zoper motenje prebavljanja, krče v želodcu, koliko, prehlajenje (katar), prsne bolezni, influenco itd. itd.

Cena: 12 malih ali 6 dvojnatih steklenic ali 1 velika posebna steklenica s patent. zamaškom K 5.— franko.
Thierryjevo centifolijsko mazilo splošno znano kot „non plus ultra“ za vse še tako zastarane rane, vnetja, poškodbe, ture in otekline vseh vrst. — Cena: 2 lončka K 3-60 franko razpošilja le proti predplači ali povzetju 20

Lekarnar A. Thierry v Pregradi pri Rogški Slatini.
Brošuro s tisoči zahvalnih pisem zastonj in franko.
Dobiva se skoro v vseh lekarnah in medicin. drogerijah.

Vir zdravja so
brezalkoholne pijače
mej temi s pomočjo
Maršnerjevih šumečih limonadnih bonbonov
okus malin, citron, jagod, črešenj,
dišečih jagod prirejene
šumeče limonade
nedosežne.
Edino pristne s to varstveno znamko.

Vsakoletna poraba nad 40 milijonov.
Edini izdelovalec
Prva češka akcijska družba
orientalnih sladkornih in čokoladnih izdelkov
Kraljevi Vinogradi, prej A. Maršner.